

Milevský letopis

Charakteristika

Rukopis dostal své jméno podle Milevského kláštera před rokem 1250 po opatovi milevského premonstrátského kláštera Jarlochovi. Rukopis obsahuje díla nejméně tří autorů popisující dějiny českých zemí mezi lety 1140 a 1197. Na začátek vložil Církevní dějiny Anglů a pokračoval opisem Vincenciových letopisů, které vypovídají o letech 1140 – 1167. Dále přidal kroniku tzv. Ansberta, která pojednává o třetí křížové výpravě, které se účastnil Fridrich Barbarossa. Zde vložil své poznámky k událostem v Českých zemích. Samotný text Jarlocha se zabývá lety 1167 – 1186 a 1193 – 1198. Oba letopisy se dochovaly jako společný zápis ve strahovském rukopise. Všechny části jsou i přes jisté nepřesnosti v chronologii velmi hodnotným pramenem pro poznání událostí 12. století – často pramenem jediným.

V době předhusitské byl rukopis zřejmě převezen do svatovítské kapitulní knihovny a v roce 1826 ji našel kaplan v Postoloprtech, který ji prodal Josefu Dobrovskému a ten ji daroval strahovské knihovně, kde leží dodnes.

Letopis Vincenciův

Vincencius byl kaplan pražského biskupa Daniela, později kanovník svatovítské kapituly, notář a původem nejspíše Čech. Letopis vypovídá o letech 1140 – 1167 a začíná smrtí knížete Soběslava I. a nástupem Vladislava II. Jemu a jeho ženě Juditě tento rukopis věnoval. Klade velký důraz na osudy olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Po dvouleté pauze popisuje vzpuru českých knížat a bitvu u hory Vysoká. V další části letopisu se zaměřuje na volbu nového německého krále Fridricha I. Barbarossy a události spojené s říšskou politikou. Následuje líčení o změnách na biskupském postu v Čechách. Největší část se věnuje letům 1158 – 1160 kdy Vladislav táhl do Milána na pomoc císaři Fridrichovi. Tažení se účastnil pražský biskup Daniel i sám Vincencius. Poznáváme to z popisování jeho strachu z přechodu řeky Addy. Vladislav se vrací do vlasti a Daniel s Vincenciem v Itálii zůstávají. Dostanou se až do Uher. Poslední část je o Vladislavově bojovém tažení do Uher na pomoc uherskému králi v bojích proti řeckému císaři. Kronika náhle končí uprostřed věty a obsahuje pouze poznámku, že to vše sepsal kanovník Vincencius. Jeho letopis je vysoké literární úrovně a má značnou cenu pro poznání historických událostí. Výklad je vyspělý, věcný a zároveň živý, i když se občas dopouští chyb v dataci. Jediný dochovaný rukopis kroniky je v letech 1159, 1162 a 1164 přerušen a doplněn slovy ‚chybí, dohledej si!‘.

V roce 1861 je prvním editorem německý filolog Wilhelm Wattenbach a později ji vydal Josef Elmer v edici ve Fontes rerum Bohemicarum (FRB). Naposledy se kronikou souhrnně zabývá Marie Bláhová a představuje letopis jako pramen pro politické a válečné dějiny, každodenní život na válečných taženích, kulturu a mentalitu středověkého člověka.

Letopis Jarlochův

Jarloch byl studentem v klášteře u Würzburgu a poté se stal kaplanem želivského opata Golšalka, kterého doprovázel na jeho cestách. V roce 1186 dostal kněžské hodnosti a o rok později se stal 1. opatem premonstrátského Milevského kláštera. Pokračuje ve vyprávění Vincencia a začíná záznamem smrti biskupa Daniela. Stejně jako Vincenciův rukopis se i tento posouvá v čase a dostane se do doby, kdy Vladislav předal správu Čech svému synovi Bedřichovi, který na trůnu dlouho nesetřval, protože v roce 1175, o dva roky později, zemřel. Poté obrací pozornost

ke knížeti Soběslavovi II., který byl zvolen novým panovníkem. Projevuje mu zvláštní přízeň a připisuje mu nejrůznější cnosti. Největší část letopisu je věnována Opatu Golšalkovi, ke kterému Jarloch také velmi vzhlížel a choval k němu velký obdiv. Letopis končí v roce 1198 zprávou o povýšení Přemysla na krále. Letopis nadobro končí uprostřed slova.

Na rozdíl od předchozího dějepisce se Jarloch nejspíše narodil v Porýní v roce 1165 a do Čech se dostal jako kaplan. Jeho dílo je spolehlivý pramen pro některé jedinečné historické události. Stejně jako Vincenciův letopis má poměrně vyšší úroveň, datuje přesněji, ale dělá chyby v italském zeměpise.

Stejně jako v předešlém letopise, nejvýznamnější edice je od Wattenbacha z roku 1861 v Monumenta Germaniae historica (MGH) a společně s přepisem Vincencia, ale bez tzv. Ansberta v edici od Josefa Elmera.

Kronika tzv. Ansberta

Totožnost autora je nejistá, protože údaje o jméně pocházejí až z pozdějšího přípisku, ale byl to nejspíše rakouský klerik a očitý svědek výpravy. Existuje také názor, že tzv. Ansberty jsou ve skutečnosti tři různé osoby. Kronika vznikla v Rakousku a informuje o křížové výpravě Barbarossy a zachycuje léta 1187 – 1193. Zmiňuje i zajetí anglického krále Richarda rakouským vévodou. Kronika se dochovala ve své úplné podobě v milevském opisu a byl předlohou pro Jarlochovo dílo, který do poznatků připisoval své poznámky o událostech, odehrávající se v Čechách.

Edice

Vincentii canonici Pragensis Annales, (ed.) J. Emler, FRB II, Praha 1875, s. 401-460.

Gerlaci abbatis Milovicensis Annales, (ed.) J. Emler, FRB II, Praha 1875, s. 461-516.

Vincentii et Gerlaci Annales, (ed.) W. Wattenbach, MGH SS XVIII, Hannover 1861, s. 654-710.

Překlady

HEŘMANSKÝ, František: Letopis Vincenciův a Jarlochův. Praha 1957. (Živá díla k minulosti svazek 13.)

KERNBACH, Anna – MORAVOVÁ, Magdalena – WIHODA, Martin: Milevský letopis. Zápisky Vincencia, Jarlocha a Ansberta. Praha 2013.

Literatura

KERNBACH, Anna: Vincenciova a Jarlochova kronika v kontextu svého vzniku: k dějepisectví přemyslovského období. Brno 2010.

NECHUTOVÁ, Jana: Česko-latinská literatura středověku do r. 1300. Brno 1997.

Jirečková